

A. Levent TÜZEL
İstanbul Milletvekili

38151

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Milli Savunma Bakanı İsmet Yılmaz tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 21.01.2014

A. Levent TÜZEL
İstanbul Milletvekili

Manisa'nın Köprübaşı ilçesinde normal değerlerin tam 140 katı radyasyon ölçümü yapıldığı; bu değerlerin, nükleer çöplük olarak bilinen İzmir Gaziemir'de eski kurşun fabrikasının atıklarının bulunduğu bölgede yapılan ölçümlerin tam 20 katı olduğu 19.01.2014 tarihli Evrensel Gazetesinin manşet haberi idi.

Fırat Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Ahmet Şaşmaz'ın, 2007-2008 yılları arasında "Köprübaşı (Salihli-Manisa) uranyum yatağı çevresinde **toprak, su ve bitki** örneklerinde uranyum düzeyleri ve olası çevresel etkilerinin belirlenmesi" konulu bir çalışma yaptığı ve bölgedeki uranyum kirliliğini bilimsel olarak tespit ettiği belirtilmektedir.

2008 yılında yayınlanan raporda, yöredeki uranyum yatakları üzerine ilk çalışmaların MTA tarafından 1961 yılında başladığı ve 1974 yılına kadar devam ettiği belirtilmektedir. Raporda ayrıca, yörede 1970 ve 1980 yılları arasında Etibank tarafından tesis kurularak, leaching yöntemi ile kayaçlar içerisindeki uranyumun kazanıldığı, yöredeki uranyum yataklarından 17 Ocak 1975 tarihinde ilk nükleer yakıt için gerekli olan "Sarı Pasta" üretildiği, daha sonra bu sarı pasta üretiminin durdurulduğu ve tesislerin terk edilmiş bir şekilde bırakıldığı aktarılmaktadır.

Rapora göre, Köprübaşı uranyum yatağı ve çevresinde, toprak, bitki ve sularındaki uranyum kirlilik potansiyeli bakımından incelenmiş ve yataklar çevresinde yetişen çok sayıda bitkinin kök, gövde, yaprak ve tohumlarında ağır metal miktarları saptanmıştır. Bunun yanında uranyum yatağı çevresindeki çok sayıda kaynak, kuyu ve derelerden akan suların analizleri yapıldığı, "özellikle uranyum yatağının bulunduğu alan ve çevrelerden beslenen sulara, **230 ppb'ye varan yüksek oranda uranyum** gözlendiği, bu suların WHO kriterlerine (**20 ppb**) göre en az on kat daha fazla kirlendiği saptanmıştır. Bu suların, yöredeki insan ve hayvanlar tarafından içilmesi, sulama amaçlı kullanılması çevre ve halk sağlığı açısından önemli riskler oluşturmaktadır.

Köprübaşı (Salihli-Manisa) uranyum yatağı çevresinden geçen, Demirci ve Gördes çayları, Gediz nehri ile birleşerek Demirköprü Barajı'na dökülmektedir. "Buradan çıkan sular Salihli, Turgutlu, Manisa ve son olarak da İzmir' de Ege Denizi'ne dökülmektedir... İçerisinden geçtiği yerleşim yerlerinde, yeraltı su akiferlerini beslemekte, zirai alanların sulanmasında ve yer yer de açılan kuyular yoluyla da içme amaçlı olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla Gediz nehri aracılığıyla milyonlarca insan bu suyun etkilerinden dolayı olarak da olsa etkilenmektedir."

Konuyla ilgili olarak;

1. Manisa'nın Köprübaşı İlçesi yakınlarındaki eski uranyum madeninin radyoaktif kirliliğe yol açtığına dair sözkonusu bilimsel rapordan Bakanlığınızın bilgisi var mıdır? Var ise, raporda çevre ve halk sağlığı açısından dikkat çekilen hususlarda hangi çalışmalar yapılmıştır? Yok ise, bu ve benzer akademik araştırma ve raporların ilgili Kurumlara ulaştırılmasını zorunlu

A.Levent TÜZEL
İstanbul Milletvekili

38151

kılacak bir düzenleme yapılması konusunda Hükümetiniz nezdinde girişimde bulunmayı düşünüyor musunuz?

2. Uranyum madeni çıkarılan yerlerde uyarı levhası ve tel örgü olmadığı iddiaları doğru mudur? Doğru ise, halkın ve çevrenin sağlığının riske edilmesinin sorumluluğu kime, hangi kuruma aittir?
3. Mevcut uranyum yataklarının, toprak, su, bitki ve canlılar başta olmak üzere çevreye zarar vermeyecek şekilde rehabilite edilmesi için Bakanlık olarak bir girişimde bulunmayı düşünüyor musunuz?
4. Anılan raporun yanı sıra, MTA Enstitüsü, Teknoloji Dairesinden Bayram Çıralı, Nazım bilgen, Necmi Gönen ve Utku Sağdık imzasıyla yayınlanan "Türkiye Uranyum Cevherleri Üzerine Pilot Çapta Deneyler" başlıklı akademik araştırmada, 26 dönümlük bir arazi üzerine kurulan tesislerde cevherin Aralık 1974'de hücrelere yüklendiği ve Ocak 1975'de ilk sarı pasta üretildiği bilgisi yer almaktadır. Üretilen "sarı pasta" nerede kullanılmıştır? Kullanılmadı ise nerede ve nasıl muhafaza edilmektedir?